

יוחק על מצח כבוד שם קדשו. ואולי יהיה זה דוגמא לציץ שעל מצחו של כה"ג, שכתוב עליו קדש לה".

[אוצר החכמה]

לחן ולכבוד צבי תפארה. אמתו לו עטרה עטרה.

הצירוף 'חן וכבוד' מופיע בתהלים פד, ושם בפסוק יב "כי שמש ומגן ה' אלקים, חן וכבוד יתן ה', לא ימנע טוב להלכים בתמים", ובפסוק יג שם: "ה' צבאות אדם בוטח בך".

[אוצר החכמה]

המשורר משתמש ברבים מן הדימויים שלו בלשונות המקראות ובדברי חז"ל, אבל יחד עם זה, יתכן שחשש, שמא משתמש הוא בהגשמה, ושמא אין ראוי לעשות כן. והנה כבר בתחילת דבריו כתב 'המשילוך ברוב חזיונות, הנך אחד בכל דמיונות'. הפסוק "כי שמש ומגן ה"א, חן וכבוד יתן ה' לא ימנע טוב להלכים בתמים" (תהלים פד, יב), יש בו מעין לימוד זכות על ההליכה בתמים, כפי שהדברים כתובים במקראות ובמדרשות, וז"ל מדרש תהלים, ממש בעמוד הראשון שבמדרש שוחר טוב, בשולי העמוד שם: "ד"א, 'אשרי האיש' – זש"ה 'כי שמש ומגן ה' אלקים'. חזקיה בר' חייא אמר, אשריהם צדיקים, הנביאים שהם מדמים הצורה ליוצרה ואת הנטיעה לנוטעה, כד"א 'כי שמש ומגן ה"א' ואמר 'והנה כבוד אלקי ישראל בא מדרך הקדים וקולו כקול מים רבים, והארץ האירה מכבודו' (יחזקאל מג, ב). אלא אין משמיעים לאוזן אלא מה שהיא יכולה לשמוע, ואין מראין לעין אלא מה שהיא יכולה לראות". ומכאן איפוא ההיתר להשתמש בכל אותם דימויים. והקב"ה יתן להולכים בתמים חן וכבוד, ואין להם לדאוג. ובהמשך דבריו, מוסיף הוא את הפסוק הבא, שבא גם בתוך פסוקי הסיום ב'זבא לציון גואל' – "ה' צבאות, אשרי אדם בוטח בך", אם הוא עושה זאת בגדר 'הולכים בתמים'.

המשורר רומז כאן גם לאחד הנושאים העיקריים ששירתו מוסבת עליהם – תפלותיהם של ישראל (אומתו של הקב"ה) הן עטרה של הקב"ה, כביכול, וכדברי המדרש: "ר' פנחס בשם ר' עזריה אומר: המלאך הממונה על התפלות הוא ממתין עד שתתפלל כנסיה אחרונה שבישראל, ועושה מכל התפלות עטרה לראשו של הקב"ה, שנאמר 'וברכות לראש צדיק' – צדיקו של עולם".

(וראה גם לקמן – "ברכתי תעלה לראש משביר, מחולל ומוליד צדיק כביר").

מחלפות ראשו כבימי בחרות. קוצותיו תלתלים שחורות.

'מחלפות' היא מלה יחידאית בתנ"ך, והיא מופיעה בסיפור אודות שמשון, בספר שופטים, פעמיים (טז, יג, יט). המפרשים נחלקו במשמעותה המדויקת – יש שפירשוה מלשון 'חילוף', שהרי השיער מחליף את צבעו כאשר האדם מזדקן (רד"ק ב'ספר השרשים' ערך 'חלף' בסופו). עוד פירוש מציע הרד"ק: מלשון 'מחלפים' – סכינים, שמחלפות ראשו של האדם נראות כסכינים (כנראה בגלל שהן דקות וארוכות). התרגום בשופטים שם מתרגם 'גדיליאי', מלשון גדיל, קליעה (ומכאן גם מלאכת 'גודלת' לקולעת את שערך). וכן במקרא: "גדילים תעשה לך על ארבע כנפות כסותך אשר תכסה בה" (דברים כב, יב). מחלפות הן, איפוא, מקלעות השער. ויש לפירוש זה ראיה משופטים שם, שהרי שמשון מדבר על 'שבע מחלפות ראשי', ואילו היתה הכוונה לשער או לתלתלים, קרוב לודאי שהיו הרבה יותר. אבל אם מדובר בצמות או בקליעות – מתאים המספר שבע.

לענייננו נראה שהמשורר משתמש במונח 'מחלפות' במשמעות הראשונה, שהרי הוא מדבר כאן בדמות מן הדמויות – או בדמיון מן הדמיונות – שהקב"ה נגלה בהם לנביאיו. וכנראה רומז הוא לעובדה שהדמיונות מתחלפים, ושער הראש, שהוא כביכול, שחור, כראשו של בחור, יכול להיראות פעם אחרת 'כעמר נקא', וכדלעיל – 'זקנה ביום דין ובחרות ביום קרב'.

'כבימי בחרות', אף הוא מטבע לשון יחידאי, המופיע פעמיים בקהלת: יא, ט – "שמח בחור בילדותך, ויטיבך לבך בימי בחורותיך", יב, א – "וזכור את בוראיך בימי בחורותיך".

'קוצותיו תלתלים שחורות' שהוא מעין חזרה על 'מחלפות ראשו כבימי בחרות', מיוסד על תיאורו של הדוד בשיר השירים – "קוצותיו תלתלים שחורות כעורב" (ה, יא). ואם שם ניתן לפרש "קוצותיו" עשויות "תלתלים" והן (הקוצות) "שחורות כעורב", הרי שכאן בגלל הקיצור

אמר תלמידו

והחרוז מתקבל הרושם שהמשורר הרשה לעצמו לחדש ל'תלתלים' לשון נקבה – "תלתלים שחורות".

ע"פ

(קווצות' אף היא מלה יחידאית, ונזכרה פעמיים בשיר השירים: "קווצותי רסיסי לילה" (ה, ב) ו"קווצותיו תלתלים שחורות כעורב". רש"י מפרש מלשון 'קבוצות שער', ואילו הרד"ק – תלתלים. ופירושו צ"ע, שהרי בנזיר בברייתא המספרת על הנזיר ששמעון הצדיק אכל מקרבנותיו הלשון "קווצותיו סדורות לו תלתלים" (נזיר ד ע"ב) – ומשמע איפוא שהקווצות ענין אחד, והתלתלים ענין אחר).

על הפסוק בשה"ש "קווצותיו תלתלים שחורות כעורב" נדרשה הדרשה הידועה, "אמר רב חסדא אמר מר עוקבא: מלמד שיש לדרוש על כל קוץ וקוץ תילי תילים של הלכות. 'שחורות כעורב' – במי אתה מוצא? במי שמשכים ומעריב עליהן לבית המדרש" (עירובין כא סוע"ב). התורה, כל קוץ וקוץ שבה רמוזים בו תלי תלים של הלכות. ועל 'שחורות' פירשו – שיש לו לאדם להקדים (לשון שחר) ולאחר עליהם בלילה (שחור) בבית המדרש.

דרשה נוספת, המתאימה לכאן, במדרש 'לקח טוב'. "שחורות כעורב – כל הצבעונין מתחלפין לשחור, והשחור אינו מתחלף – כך, כל הדתות מתחלפות לדת אחרת, אבל התורה לעולם אינה משתנה ואינה מתחלפת, שנאמר 'יראת ה' טהורה, עומדת לעד' (תהלים יט, כ). ואומר 'כי לא תשכח מפי זרעו' (דברים לא, כא)". ושוב, הרי הקשר בין השבח הגדול לתורת ה', ובין "ובא לציון" – "ודברי אשר שמתי בפיו, לא ימושו מפיו ומפי זרעך וגו' מעתה ועד עולם".

נוה הצדק צבי תפארתו. יעלה נא על ראש שמחתו.

כאן מבקש המשורר שהקב"ה לא ישכח, כביכול, את בית המקדש העומד בחורבנו. התואר 'נוה צדק' לבית המקדש, מופיע בנבואת ירמיהו: "כה אמר ה' צבאות אלקי ישראל, עוד יאמרו את הדבר הזה בארץ יהודה ובעריו, בשובי את שבותם – יברך ה' נוח צדק, הר הקדש" (לא, כב)²⁰.

20. באותה נבואת נחמה מפורסמת מופיע גם הפסוק הידוע "הבו יקיר לי אפרים,

בית המקדש נקרא כאן גם 'צבי תפארת', ומקור הביטוי הוא בישעיה כח, ה: "ביום ההוא יהיה ה' צבאות לעטרת צבי ולצפירת תפארה לשאר עמו". אבל לא רק הקב"ה נקרא 'צבי', (וכן "דומה דודי לצבי") ו'תפארה', אלא בית המקדש עצמו אף הוא נקרא 'צבי': "ויטע אהלי אפדנו בין ימים להר צבי קדש וגו'" (דניאל יא, מה), וגם 'תפארת' – "ובית תפארתי אפאר" (ישעיה ס, ז), "לפאר מקום מקדשי" (שם, שם, יג), הרי שבית המקדש נקרא 'צבי תפארתו' של הקב"ה. ואף נבואה זו של ישעיה פותחת ב'כבוד' – "קומי אורי כי בא אורך, וכבוד ה' עליך זרח".

'יעלה נא על ראש שמחתו' מקורו בתהלים קלז, ו: "תדבק לשוני לחכי, אם לא אזכרכי, אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי". ובבבא בתרא ס"ז פ' חזקת הבתים' (ס ע"ב) שנינו: "ת"ר, כשחרב הבית בשניה, רבו פרושין בישראל שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין. נטפל להן ר' יהושע, אמר להן, בני, מפני מה אין אתם אוכלין בשר ואין אתם שותין יין, אמרו לו, נאכל בשר, שממנו מקריבין על גבי מזבח, ועכשיו בטל, נשתה יין שמנסכין על גבי המזבח ועכשיו בטל, אמר להם, א"כ לחם לא נאכל וכו', פירות לא נאכל וכו', מים לא נשתה וכו', אמר להם בני, שלא להתאבל כל עיקר אי אפשר כו' ולהתאבל יותר מדאי אי אפשר, שאין גוזרין גזירה על הצבור אא"כ רוב צבור יכולין לעמוד בה, וכו', אלא כך אמרו חכמים, סד אדם את ביתו וכו' ומשייר בו דבר מועט, וכו' עושה אדם כל צרכי סעודה ומשייר דבר מועט וכו', שנאמר 'אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני, וגו', אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי' – מאי על ראש שמחתי, אמר רב יצחק – זה אפר מקלה שבראש חתנים, א"ל רב פפא לאביי, היכא מנח לה? – במקום תפילין, שנאמר 'לשום לאבלי ציון לתת להם פאר תחת אפר'. אין אנו יכולין להתאבל כהלכה על ירושלים, שהרי אין גוזרין גזירה על הציבור, אלא אם כן רוב ציבור יכולין לעמוד בה, ולכן

אם ילד שעשועים, כי מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד, על כן המו מעי לו, רחם ארחמנו, נאם ה'", שהמשורר התייחס אליו ברמז בתחילת הפיוט: "מדי דברי בכבודך – הומה לי אל דודיך".

1234567

רק זכר לחורבן אנו עושים, כדי שלא לשכוח את ירושלים – 'אם
 אשכח ירושלים'. אבל הקב"ה שאין לפניו שכחה, עליו נאמר במסכת
 עבודה זרה (ג ע"ב) "א"ל רב אחא לרב נחמן בר יצחק, מיום שחרב
 בית המקדש אין שחוק (ובגירסת רבינו חננאל שם – 'אין שמחה לפני')
 להקב"ה, שנא' 'אם אשכח ירושלים תשכח ימיני, תדבק לשוני לחכי
 אם לא אזכרכי'". הרי שגם הקב"ה מצר בצער החורבן, ומתאימים איפוא
 דברי המשורר "יעלה נא על ראש שמחתו" על ראש שמחתו הוא, ולא
 רק על ראש שמחתי, כלשון הפסוק, שהרי "עמו אנכי בצרה".

1234567

סגלתו תהי (נא) בידו עטרת. וצניף מלוכה צבי תפארת.

1234567

'סגלתו', היינו עם ישראל, כמו שנאמר "והייתם לי סגלה מכל
 העמים" (שמות יט, ה), ועוד, 'תהי נא בידו עטרת' – על פי ישעיה
 סב, ג: "והיית עטרת תפארת ביד ה'". תפלת הפייטן היא שהקב"ה יגאל
 את עם סגלתו, כפי שהתנבא ישעיה: "למען ציון לא אחשה ולמען
 ירושלים לא אשקוט, עד יצא כנגה צדקה, וישועתה כלפיד יבער". והמשך
 תפלתו של הפייטן: 'וצניף מלוכה, צבי תפארת', הוא המשכו של אותו
 פסוק שם (ישעיה סב, ג): "וצניף מלוכה בכף אלקיך". כוונת הנביא,
 כנראה, שבזמן הגאולה יגן הקב"ה על עם ישראל, כאילו אוחזו בכפו,
 ואין לך ביטחון גדול מזה.

1234567

עוד איתא במדרש, שישראל שאלו שלא כהוגן, כשאמרו "שימני
 כחותם על לבך" – אמרו להם הנביאים וכו', הלב – פעמים מגולה
 ופעמים מכוסה, אלא אם בקשתם לשאול – 'והיית עטרת תפארת ביד
 ה', וצניף מלוכה בכף אלקיך", ואז תהיי לפניו תדיר.

עמוסים נשאם עטרת ענדם. מאשר יקרו בעיניו כבדם.

בני ישראל נקראו 'עמוסים', ונקראו 'נשואים': "שמעו אלי בית יעקב
 וכל שארית בית ישראל, העמסים מני בטן, הנשאים מני רחם" (ישעי'
 מו, ג). רש"י מבאר את התארים האלה, שהנביא מכנה את ישראל:
 "עמוסים ונשואים בזרועותי", לאפוקי העמים עובדי האלילים העומסים
 את אלהיהם, כפי שמתארים הפסוקים הקודמים שם. התרגום מפרש
 את הפסוק כביטוי לחביבותם – "דרחימין מכל עממיא, וחביבין מכל
 מלכותא". ויש כאן איפוא הקבלה לשורה הקודמת "סגלתו תהי נא

בידו עטרת", שהיא סגלתו של הקב"ה, וכפי שפירשו שם המפרשים — "סגולה" — אוצר חביב, וכן תרגם אונקלוס בשמות יט, ה: "ותהון קדמי חביבין מכל עממיה". וכך דרשו בתנחומא ב' במדבר פכ"ג: "פקוד כל בכור זכר" זש"ה 'ששים המה מלכות ושמנים פלגשים ועלמות אין מספר, אחת היא יונתי תמתי' (שה"ש ו ח ט) — משל לאחד פרגמטוט שהיו לו אבנים של זכוכית, והיה מוציאן לשוק, ולא היה מבחין במנינם, שלא היה מוציאם במנין, ונכנס להניחן, ולא היה מניחן במנין, לפי שהיו של זכוכית לא היה משגיח עליהם. והיה לו ליניה אחת של מרגליות נאות, והיה נוטלה ומוציאה במנין, ומניחה במנין. כך כביכול אמר הקב"ה: לאומות העולם לא נתתי להם מנין, לפי שאינן חשובין לפני כלום, שנאמר 'כל הגוים כאין נגדו, מאפס ותהו נחשבו לו' (ישעיה מ, יז). אבל אתם — בניי אתם, שנאמר 'העמסים מני בטן, הנשאים מני רחם', לכך אני מונה אתכם בכל שעה, לכך נאמר 'פקוד כל בכור זכר', הוי — 'ששים המה מלכות ושמנים פלגשים ועלמות אין מספר, אחת היא יונתי תמתי' — אלו ישראל". וזהו שיסד הפייטן כאן "עמוסים — נשאים".

אלא שמתוך שלא חזו 'עמוסים נשואים, עטרת ענודים', אלא "עמוסים נשאים", משמע שנרמזו לפירוש נוסף לפסוק ההוא, וכנראה התכוון לפסוקים שלפני מתן תורה, "אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים, ואשא אתכם על כנפי נשרים, ואבא אתכם אלי" (שמות יט, ד). ודרשו שהנשר נושא את גוזליו על גבו (עמוסים) כי אינו ירא משום עוף מעליו. יש איפוא להעמיס כאן את דברי הגריעב"ץ בפירושו, שהכוונה לכך שהקב"ה נשא את עם ישראל אל הר סיני, כדי שיקבלו את התורה — על כנפי נשרים.

וההמשך, לפי פירוש זה, פשוט בתכלית, שהרי בסיני — 'עטרת ענדים' — ענד אותם עטרת, שבשעת מתן תורה, ירדו מלאכי השרת וקשרו לכל אחד מישראל שני כתרים — אחד כנגד 'נעשה', ואחד כנגד 'נשמע', כדאיתא בסוגיא דמתן תורה בשבת פח ע"א²¹.

21. וקשה לפרש כפירוש 'עץ יוסף' ש'ענדים' הכוונה שקשרם בראשו, כעטרת, כביכול, שהרי השמוש בבנין הכבד משמעו שענד עטרת לאחרים, ובדידו — לישראל.

מקור הביטוי 'עטרת ענדם' באיוב לא, לו: "אם לא על שכמי אשאנו, אענדנו עטרות לי".

חביבות זו, תחילתה ביעקב אבינו, שאיקונין שלו קבוע בכסא הכבוד, וכך דרשו בתנחומא (מה' בובר) במדבר פרשה כב: "פקוד כל זכר — זש"ה 'מאשר יקרת בעיני נכבדת, ואני אהבתיך' (ישעיה מג, ד). אמר הקב"ה ליעקב, יעקב — הרבה אתה יקר בעיני, וכו' שקבעתי איקונין שלך בכסא כבודי, ובשמך המלאכים מקלסים אותי, ואומרים 'ברוך ה' אלקי ישראל' (תהלים מא, יד) — הוי — 'מאשר יקרת בעיני נכבדת'. דבר אחר: 'מאשר יקרת בעיני נכבדת' — אמר הקב"ה, יקר אתה בעיני, שלכל האומות לא נתתי להם מנין, ולך נתתי מנין, וכו'". ודרשה זו היא ממש מעין הדרשה דלעיל וזהו 'מאשר יקרו בעיניו כבדם'.

פארו עלי ופארי עליו. וקרוב אלי בקראי אליו.

בברכות דף ו ע"א: א"ר אבין בר רב אדא א"ר יצחק, מנין שהקב"ה מניח תפילין? — שנאמר, נשבע ה' בימינו ובזרוע עוזו (ישעיה סב, ח) — בימינו — זו תורה, שנאמר 'מימינו אש דת למו' (דברים לג, ב), ובזרוע עוזו — אלו תפילין, שנאמר 'ה' עוז לעמו יתן' (תהלים כט, יא), ומנין שהתפילין עוז הם לישראל, דכתיב 'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך' (דברים כח, י) ותניא ר' אליעזר הגדול אומר, אלו תפילין שבראש, א"ל רב נחמן בר יצחק לרב חייא בר אבין, הני תפילין דמארי עלמא מאי כתיב בהו? — א"ל, 'ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ' (דהי"א יז, כא) וכו', א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי וכו' בשאר בתי מאי? — א"ל 'כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרבים אליו כה' אלקינו בכל קראנו אליו' (דברים ד, ז) וכו'.

התפילין נקראים 'פאר', כיחזקאל כד, יז, והקב"ה מניח תפילין, כדברי ר' אבין בר רב אדא המצוטטים לעיל מברכות דף ו ע"א. בתפילין של הקב"ה כתוב, כביכול, שבחן של ישראל — "מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ". בתפילין שאנו מניחים כתוב שבחו של הקב"ה — "ה' אלקינו ה' אחד". 'פארו' — דהיינו השבח שלו — 'עלי' — כתוב בתפילין שעלי. 'ופארי' — דהיינו השבח שלי — 'עליו' — כתוב בתפילין שלו. המשורר משתמש ב'פאר' כאן במובן של שבח והלל,

אבל בהקשר של התפילין, שאף הם נקראים 'פאר'. וכך פירש גם הגאון יעב"ץ בסידורו. אמנם אפשר לפרש באותו סגנון גם להיפך – 'פארו', היינו התפילין של הקב"ה – עלי, מסופר בהם 'עלי', היינו, 'מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ', ואילו 'פארי', הינו תפילין שלי – 'עליו' – כתוב בהם 'עליו' – "כה' אלקינו בכל קראנו אליו".

רב אשי אומר לרב אחא בריה דרבא, שבתפילין של הקב"ה, באחד הבתים כתוב "מי גוי גדול, אשר לו אלקים קרובים אליו, כה' אלקינו בכל קראנו אליו". ואף זה שבחם של ישראל הוא, שיש להם אלקים קרובים, ובודאי שהם גוי גדול.

ולכך נתכוון איפוא משורר 'שיר הכבוד' כאן: "פארו עלי ופארי עליו", כאמור, "וקרוב אלי בקראי אליו", שהרי כך כתוב בתפילין דמארי עלמא – "מי גוי גדול, אשר לו אלקים קרובים אליו, כה' אלקינו" וגו'. מעניין לציין שיש כאן גם פאר בתוך פאר, שהרי בתפילין דמארי עלמא נשתבחו ישראל בכך שיש להם אלקים קרובים העונה להם, וזהו גם שבחו של הקב"ה, שהוא עונה לקוראיו באמת (כתהלים קמה, יח) "קרוב ה' לכל קראיו, לכל אשר יקראוהו באמת", וכן להיפך בתפילין של ישראל, שכתוב בהם שבחו של הקב"ה "ה' אלקינו, ה' אחד" – הוא נקרא 'אלקינו', היינו, אלקותו מתייחסת אל ישראל, מעין מה שראינו לעיל ב'יושב תהלות ישראל', שתהלתו הגדולה היא שהוא 'אלקינו' – 'אלקי ישראל'.

צח ואדום ללבשו אדום. פורה בדרכו בבואו מאדום.

אנו נרמזים כאן שוב לתיאורו של הדוד בשיר השירים, מחד – "דודי צח ואדום, דגול מרבבה" (ה, י), ולנבואת הנקמה באדום שבישעיה (סג, א – ו), מאידך. ושם – "מי זה בא מאדום, חמוץ בגדים מבצרה, וגו', מדוע אדום ללבושך, ובגדיך כדורך בגת, פורה דרכתי לבדי ומעמים אין איש אתי, ואדרכם באפי וארמסם בחמתי, ויז נצחם על בגדי וכל מלבושי אגאלתי".

כפשוטו, בא 'צח ואדום' לתאר את יפי תארו של הדוד, וכ"כ רש"י בשה"ש על אתר: "בקילוס נוי בחור, כשהוא לבן ופניו אדמוניות". והתרגום אף ביאר את הנמשל באופן שגם 'צח' וגם 'אדום' הם עניינים

חיוביים – "דעטיף ביממא באצטלא חור כתלגא, וזיו יקרא דה' דאנפוחי זהרין כנורא מסגיאות חכמתא" וכו'. 'צח' הוא, שהוא לבוש באצטלית לבנה כשלג, ופניו זוהרות (מאדימות, כביכול) מרוב חכמתו²².

'ללבושו אדום' הוא ציטוט מישעיה שם: "מדוע אדום ללבושך, ובגדיך כדורך בגת", והתשובה 'פורה בדרכו בבואו מאדום' היא התשובה שם – "פורה דרכתי לבדי, ומעמים אין איש אתי וגו'". האדום הוא צבע הדם: "ויז נצחם על בגדי" – החטא – "אם יהיו חטאיכם כשנים" – ומדת הדין – כמבואר בשהש"ר על אתר. וביאר ב'דובר שלום' שכוונת הפייטן היא, שהנה בדרך כלל מנהיג הקב"ה את עולמו במדת הדין ובמדת הרחמים גם יחד, דהיינו 'צח ואדום'. אולם כשיבוא זמן הגאולה, והקב"ה ינקום באדום – יהיה לבושו, היינו אופן הנהגתו באותו פרק אדום בלבד, והלובן לא ייראה, כי גם מדת הרחמים תסכים עם מדת הדין.

קשר תפילין הראה לעניו. תמונת ה' לנגד עיניו.

כוונת המשורר לדרשת הגמרא במסכת ברכות דף ז סוע"א – "וראית את אחרי" – אמר רב חנא בר ביזנא, אמר ר' שמעון חסידא, מלמד שהראה הקב"ה למשה קשר של תפילין". ומשה זכה לזה, כשבקש "הראני נא את כבודך", וראה מה שלא ראו נביאים אחרים, שנאמר "ותמונת ה' יביט" (במדבר יב, ח), ואילו אחרים: "במראה אליו אתודע, בחלום אדבר בו". ו"תמונת ה' יביט" פירש"י: "זה מראה אחוריים, כענין שנאמר 'וראית את אחרי'". וכן בתרגום יונתן: "ודמו דבתר שכינתי חזי". וזכה לקירון אור פנים על ידי "ותמונת ה' יביט", בעבור ה' על פניו (ראה ראב"ע שמות לג, כא), והיה ענו מכל האדם ובשל כך ועל ידי כך זכה לכך. ואפשר לקשור לכאן את דרשת ר' יהודה בר נחמן "כשכתב משה התורה נשתייר בקולמוס קמעא, והעבירו על ראשו, וממנו נעשו לו קרני ההוד" (שמו"ר, מז ו) והסביר באוה"ח סוף פ' כי תשא, כי מצינו שמדת הענוה למעלה מכל, וכו' ומצינו שהעידה התורה על

22. אמנם רש"י פירש בעקבות המדרש, ש'צח' הוא לישראל, להלבין עוונותיהם, ו'אדום' הוא לאומות העולם, להיפרע משונאיו, ורש"י מביא את המדרש הנ"ל, וקושר את 'אדום' עם נקמת ה' באדום, המתוארת בישעיה סג.

משה עניו מאוד מכל האדם. וכשאמר ה' לכתוב הדברים מצינו שלא כתב 'עניו', אלא 'ענו' — חסרה יו"ד, ואף זה מן הענוה, ובזכות זה זכה לקרני הוד" וכו'.

רוצה בעמו ענוים יפאר. יושב תהלות במ להתפאר:

באוה"ח על התורה, בפרשת 'ואתחנן', עה"פ "ואתם הדבקים בה"א", פירש בסוף דבריו: "עוד ירצה, על זה הדרך, כשאתם דבקים בה", פירוש, שלבכם חפץ בו ובמצוותיו, בזה הוא נקרא 'אלקיכם', בייחוד, על דרך מה שאמרו ז"ל בפסוק 'יושב תהלות ישראל' (תהלים כב, ד), שלא נתרצה הקב"ה בכל מהלל צבא השמים, עד שאמרו בתהלותיו 'ברוך ה' אלקי ישראל', כי לא בחר שתתיחס אלקותו אלא על ישראל. ולזה תמצא שאין מתברך ולא מתהלל לא באלקי השמים, ולא באלקי הארץ, ולא באלקי מלאכים, אלא 'אלקי ישראל'."

ולפי דברי המדרש שמצטט באוה"ח, פירוש התואר 'יושב תהלות ישראל' הוא, שהקב"ה, כביכול, נחה רוחו ונתיישבה (או שהוא יושב וממתין לקבל את תהלות ישראל) רק משהללו אותו ב'אלקי ישראל', וזוהי התהלה שהקב"ה חפץ בה.

ולפי זה מבוארת כוונת משורר 'שיר הכבוד' — יושב תהלות הוא כאשר 'בם להתפאר', כאשר מפארים אותו ב'אלקי ישראל', משום שהוא רוצה בעמו, וחיבה זו שנודעת ממנו לעמו, היא הגורמת לכך שתנוח דעתו עליו רק כאשר הוא נקרא בלשון שבח 'אלקי ישראל'.

המקור ל"ענוים יפאר" הוא מתהלים קמט, "שירו לה' שיר חדש, תהלתו בקהל חסידים, וגו', כי רוצה ה' בעמו, יפאר ענוים בישועה", ויתכן שגם ההמשך מיד אחר כך נרמז כאן: "יעלו חסידים בכבוד, וגו'". ויש כאן התיחסות ברורה לישועה, ואף הגאולה והישועה הם מנושאי ה'אגדתא', שעליה גם אומרים אח"כ 'אמן יהא שמי' רבה', וגם במקומות אחרים ב'שיר הכבוד' מבקש המשורר שהקב"ה יושיע את עמו.

יש כאן גם רמז ברור לפסוק שאנו אומרים בתחילת 'ובא לציון' — "ואתה קדוש יושב תהלות ישראל", ואחריו אומרים את ה'קדושה דסדרא'. ולפי האמור לעיל, ש'שיר הכבוד' נוסד על כמה מן הפסוקים

שב'קדושה דסדרא' וב'אגדתא' – וגם מכאן ראייה, שהיתה למשורר מטרה מוגדרת – להשתמש בפיוטו כחיזוק ל'קדושה דסדרא ואיש"ר דאגדתא', מעין דברי הב"ח על הטור סי' קלב, הנ"ל.

ראש דברך אמת קורא מראש. דור ודור עם דורשיך דרוש.

המשורר מצרף כאן פסוקים מכמה וכמה מקורות. הראשון: "ראש דברך אמת, ולעולם כל משפט צדקך" (ק"ט, קס). השני מישעיה: "מי פעל ועשה, קרא הדורות מראש, אני ה' ראשון, ואת אחרונים אני הוא" (מא, ד). יתכן שיש גם רמז כאן: "זה דור דורשינו, מבקשי פניך, יעקב, סלה" (כד, ו), שהוא המזמור שבו נזכר 'מלך הכבוד'. והמשורר מבקש שה' ידרוש את דורשינו, ויענה לבקשותיהם, שהרי "עם אל אלהיו ידרוש" כישעיה ח, יט, ואנו דורשים את ה', שהוא אלקים חיים²³.

"ראש דברך אמת" דרשו בו דרשות רבות, ובריש בראשית רבה: "ר' יצחק פתח, 'ראש דברך אמת' וגו', אמר ר' יצחק, מתחלת ברייתו של עולם ראש דברך אמת, 'בראשית ברא אלקים', 'וה' אלקים אמת'.

23. ונחלקו המפרשים שם בפירוש הפסוק "וכי יאמרו אליכם, דרשו אל האבות ואל הידענים המצפצפים ומהגים, הלא עם אל אלהיו ידרש, בעד החיים אל המתים". לפירש"י, 'עם אל וגו' ידרוש' הוא שם קודש, והכוונה לישראל הדורשים את הקב"ה, ואומרים אל הגוים – שמא תאמרו לנו להיות כמותכם, בתמיהה. לדעת מפרשים רבים אחרים, וכן לפי התרגום – הלא כן אורח עממיא פלחי טעוותא, עמא מן טעותיה תבעין חיא מן מתיא" הוא חול, והכוונה היא – הנה, כל עם דורש את אלהיו שהוא עובד לו. בילק"ש רמז תיג משמע בתחילה בפירוש שהוא חול, למרות שאח"כ לשון המדרש משמע כפירוש רש"י: "...שמא צרכי חיים בתוך מתים?! – כך הקב"ה קיים לעולמי עולמים, הה"ד 'וה' אלקים אמת' – מהו 'אמת' – אמר ר' אבין, שהוא אלקים חיים ומלך עולם, ואלהי עובדי אלילים מתים הם, הה"ד 'פה להם ולא ידברו' ומניחין חי העולמים ומשתחוין למתים?!". הפייטן משתמש בפסוק הזה, או כפשוטו, ש'עם אל אלקיו ידרוש' מוסב על עם ישראל, הדורש את ה', וזהו שיסוד "עם דורשך", או כלשון נופל על לשון, אבל לשון הפסוק עצמו מוסב על אלהי העמים, כנ"ל. מכל מקום, 'בעד החיים' פירש בעל הדרשה כאן בילקוט שיש לפנות אל הקב"ה, שהוא אמת – 'אלקים חיים ומלך עולם'. וכאן מתקשר סופו של החרוז עם תחילתו: "ראש דברך אמת, קורא מראש וכו'". הפייטן משתמש בלשון המקרא בתהלים, המוכיח את אמיתותו של הקב"ה.

(ירמיה י, י) — לפיכך 'ולעולם כל משפט צדק', וכו', ואין כל בריה חלוקה לומר ב' רשויות נתנו את התורה, ב' רשויות בראו את העולם, 'וידברו אלהים' אין כתיב כאן (בעשרת הדברות), אלא 'וידבר א', 'בראשית בראו' אין כתיב כאן, אלא 'בראשית ברא'.

את הכתוב "מי פעל ועשה" — קורא הדורות מראש" תירגמו: "וסדר דריא מלקדמין", היינו כל סדר השתלשלות הדורות מסודר הוא מתחילת ברייתו של העולם, והקב"ה יודע כל הדורות מראש ועד סוף" כלשון הרד"ק על אתר. והכל מחוייב מכך ש"אני ה' ראשון, ואת אחרונים אני הוא", וכלשון הרמב"ם בתחילת הלכות 'יסודי התורה', "יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון".

העולם נוסד — 'על ימים יסדה' — בזכות האבות — 'דור דורשיו' (ע' שמו"ר טו, ז), ובטוחים על הקב"ה דורשיו — 'ויבטחו בך יודעי שמך, כי לא עזבת דורשיך, ה', כפי שאנו אומרים בסוף האגדתא שב'ובא לציון'.

שית המון שירי נא עליך. ורנתי תקרב אליך.

בפירוש 'אוהב שלום' שבסידור 'אוצר התפילות' פירש 'שית': לשון קישוט ותכשיט, קישוט שירי עליך, 'ורנתי תקרב אליך', על דרך "לעולם יסדר אדם שבחו של מקום והדר יתפלל". ואין ספק, שהחטיא כאן את המטרה. יש כאן רמז ברור לדברי הנביא עמוס, המוכיח את העם בשם ה': "הסר מעלי המון שיריך, וזמרת נבליך לא אשמע" (ה, כג). כאשר אין ישראל עושים רצונו של מקום, אין להקב"ה נחת רוח בשירים שהלויים שרים בבית המקדש. וכאן, מאידך, מבקש המשורר, שה' דווקא יתעטר או ילבש את שירו — "שית המון שירי נא עליך" (ואולי יש כאן גם משחק מלים: 'שיר' — פיוט, 'שיר' — תכשיט שעונדים על היד, כישעיה ג, יט).

'המון', מסתבר לפרש לא מלשון רוב (כפי שמפרש בעל 'עץ יוסף' ב'אוצר התפילות'), אלא מלשון המייה, רעש, כמו "רוגע הים ויהמו גליו" (ישעיה נה, טו; ירמיה לא, לה). השירים אינם אלא רעש, כאשר אין בהם נחת, והקב"ה מבקש להסיר את המיית השירים, כמי שמסיר מעליו בגד שאין בו צורך. וההקבלה "וזמרת נבליך לא אשמע" מתאימה, איפוא,

מאוד. וראה עמוס שם שני הפירושים ב'אבן עזרא'. ומן התרגום שם משמע שצייד כדברינו, שתרגם 'המון' – 'אתרגושת', כמו "להרגיש כל העזרה" (בפייסות, ביומא כד ע"ב, לג ע"ב). והמשורר מבקש שהקב"ה ישים, כביכול, מחדש, את השירים הללו, מעין בגד, על עצמו, ויקבל אותם ברצון. וכבר ראינו שהפייטן משתמש במטבע לשון של אריגת השיר לבגדי כבוד וישועה.

"ורנתי תקרב אליך" הוא כמובן על פי תהלים קיט, קסט, אבל שם "תקרב רנתי לפניך, ה', כדברך הבינני", וכאן 'אליך' בגלל החרוז עם 'עליך'. הכוונה במלה 'תקרב', שמשמעה הרגיל קירבה, וכאן המשורר מבקש שרינתו תתקבל ברצון, ותגיע עד כסא הכבוד²⁴.

תהלתי תהי נא לראשך עטרת. ותפלתי תכון קטורת.

הפייטן מתפלל שתהלותיו, והכוונה לתהילות המתפללים כולם, תהיינה עטרת לראשו של הקב"ה, כביכול. הענין כשלעצמו, שתפילתן של ישראל נעשית עטרה לראשו של הקב"ה, מקורו במדרש, עה"פ "מה תצעק אלי" (שמות יד, טו) – "הה"ד (תהלים סה, ג) 'שומע תפלה עדיך כל בשר יבאו'. מהו 'שומע תפלה'? אמר ר' פנחס בשם ר' מאיר, ור' ירמיה בשם ר' חייא בר אבא, בשעה שישראל מתפללין אין אתה מוצא שכולן מתפללין כאחד, אלא כל כנסיה וכנסיה מתפללת בפני עצמה. הכנסת הזו תחילה, ואח"כ הכנסת האחרת. ומאחר שכל הכנסיות גומרות כל התפלות, המלאך הממונה על התפלות נוטל כל התפלות שהתפללו בכל הכנסיות כולן, ועושה אותן עטרות ונותן בראשו של הקב"ה, שנאמר "עדיך כל בשר יבואו", ואין 'עדיך' אלא עטרה, שנאמר 'כי כולם כעדי תלבשי' (ישעיה מט, יח), וכה"א 'ישראל אשר בך אתפאר' (שם, שם, ג), שהקב"ה מתפאר בתפלתן של ישראל, שנא' 'ועטרת תפארת בראשך' (שמו"ר פכ"א, ד).

לא זו בלבד, שהוא מבקש שתהלות ישראל תהיינה עטרת, כביכול, לראשו של הקב"ה, אלא אף שתיחשבנה כקרבנות, אף על פי שאין לנו

24. ויתכן להעמיס כאן כוונה נוספת מענין לענין באותו ענין – מלשון הקרבת קרבן, ולפי כוונה נוספת זו, מבקש המשורר שתפילתו זו תתקבל כקרבן, מעין 'ונשלמה פרים שפתינו'.

לא מזבח ולא כהן. והוא אומר 'ותפלתי תכון קטורת', על פי הכתוב "תכון תפלתי קטרת לפניך, משאת כפי מנחת ערב" (תהלים קמא, ב). וכך דרשו בתנחומא כי תבא פ"א: "...זש"ה 'באו נשתחוה ונכרעה, נברכה לפני ה' עושנו' (שם צה, ו) — והלא כריעה בכלל השתחויה והשתחויה בכלל כריעה, ומה ת"ל 'נשתחוה, נכרעה, נברכה', אלא צפה משה ברוח הקדש וראה שבית המקדש עתיד ליחרב והבכורים עתידין ליפסק, עמד והתקין לישראל שיהו מתפללין שלוש פעמים בכל יום, לפי שחביבה תפלה לפני הקב"ה מכל מעשים טובים ומכל הקרבנות, שכך כתוב 'תכון תפלתי קטרת לפניך, משאת כפי מנחת ערב'". וכך ממשיך המשורר — "תיקר שירת רש בעיניך, כשיר יושר על קרבנך", שאף הוא בא במקום שירי הלויים בבית המקדש, כפי שהתפלה באה במקום הקרבנות.

וכשם שהמלאך הממונה על התפלות ממתין עד שהכנסיה האחרונה שבישראל מתפללת, ואחר כך נוטל את כל התפלות ועושה מהן עטרות לראשו של הקב"ה, כביכול, כך גם מבקש המשורר שתפלתו 'תיכון קטרת', תהיה לפני הקב"ה כקטורת הזו, של בין הערביים, שהיא בסוף היום, לאחר כל הקרבנות — אפילו לאחר תמיד של בין הערביים, שאין אחריו עוד קרבן. וזה לשון הרמב"ן על הכתוב "ועשית מזבח מקטר קטרת" (שמות ל, א): "הנה מזבח הקטרת מן הכלים הפנימיים היה ראוי שיוזכרנו עם השולחן והמנורה שהוא מונח עמהם. וכן הזכירם במעשה בפרשת ויקהל (להלן לו, כה), אבל הטעם להזכירו כאן אחר המשכן וכל כליו והקרבנות, בעבור שאמר בתשלום הכל 'ונקדש בכבודי' (כט, מג), ושכנתי בתוך בני ישראל (שם, מה) אמר כי עוד יתחייב להם שיעשו מזבח מקטר קטרת להקטיר לכבוד ה'", עכד"ש. ולפי דבריו, כל עצמה של הקטרת אינה אלא לכבוד ה', ותו לא, ודברי המשורר, המדמה את שירו לקטורת מתאימים איפוא להפליא ל'שיר הכבוד'.

תיקר שירת רש בעיניך. כשיר יושר על קרבניך.

כוונת בקשתו זו של המשורר ברורה, ששירתו זו תהיה יקרה בעיני ה', כשיר שהלויים ישירו בבית המקדש, בשעת ניסוך היין, אחרי הקרבת קרבן התמיד (ראה תמיד פ"ז משנה ג-ד). אלא שהמשורר מדייק מאוד בדבריו, ומכנה את שירו זה, 'שיר הכבוד' בשם 'שירה' בלשון נקבה,

ואילו את השיר שיושר על הקרבן שלעתיד לבוא – בלשון זכר. ורמז בכך למכילתא בשלח פרשה א, שהובאה בלשון שונה קצת בתוספות פסחים דף קטז ע"ב ד"ה 'ונאמר' שעל פיה "כל השירות לשון נקבה, חוץ משירה דלעתיד שהיא בלשון זכר". ויש כאן איפוא גם בקשה על הגאולה ובנין בית המקדש, ותקוותו של המשורר היא, שאכן נרצית שירתו, כאילו היא שיר על הקרבן²⁵.

ברכתי תעלה לראש משביר. מחולל ומוליד צדיק כביר.

כאשר יעקב ברך את אפרים ומנשה, הניח את ידיו על ראשיהם, משום שהברכות ניתנות על ראש המתברך, כפי שנאמר שם: "וישלח ישראל את ימינו וישת על ראש אפרים, והוא הצעיר, ואת שמאלו על ראש מנשה, וגו'" (בראשית מח, יד). וכן כשברך את בניו – "תהיינה לראש יוסף, ולקדקד נזיר אחיו" (מט, כו), וכן "מונע בר יקבהו לאום, וברכה לראש משביר" (משלי יא, כו). וכפי שהעם, הזקוק לבר, מברך את המשביר, המחיה ומזין אותו, שהרי דרך המקבל לברך את מיטיבו, מברך המשורר את הקב"ה, המשביר בטובו לכל העולם כולו. וכן בהמשך, מבקש המשורר "ובברכתי תנענע לי ראש" היינו, קבל את ברכתך. כדאיתא בברכות דף ז ע"א בברייתא, במעשה דר' ישמעאל בן אלישע, שאמר לו הקב"ה "ישמעאל בני, ברכני", ולאחר ברכתו תפלתו של ר' ישמעאל, נענע לו הקב"ה בראשו, כביכול.

'חיל', בא במקרא במשמעות כפולה. יש בו משמעות של חבלי לידה, כמו 'בטרם תחיל ילדה' (ישעיה סו, ז), ופחד ויסורים בכלל, אבל יש בו גם לשון יצירה או בריאה, כמו 'ותשכח א-ל מחוללך' (דברים לב, יח). הקב"ה מקיים את עולמו, ומחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית. הוא חוזר ויוצר, מחולל ומוליד, וכך באיוב לט, א, בדברי ה' אל איוב מן הסערה "הידעת עת לדת יעלי סלע, חלל אילות תשמר".

25. יתכן גם, ש'שיר הכבוד' חובר, שיאמרו אותו, או ישירו אותו, מיד קודם או מיד לאחר שיר של יום, ומכאן הקשר גם אל סוף התפלה, גם אל אמן יהא ש"ר דאגדתא, והאגדות שנאמרו בשעתן, כאמור, אף הן עסקו, לעתים קרובות, בגאולה ובבנין הבית השלישי, בעגלא.

ויש כאן מעין קשר אל פתיחת השיר 'כי אליך נפשי תערג' ולמדרש הידוע על האילה העורגת לה, כאשר מגיע זמנה ללדת.

ואף כאן משתמש המשורר באמנות רבה ב'לשון נופל על לשון' ובהקבלות שבין הפסוקים השונים, וכוונתו כאן לישעיה סו, ז—ט, ושם מדברים המקראות בגאולה ובבנין ירושלים — "בטרם תחיל ילדה, בטרם יבוא חבל לה, והמליטה זכר. מי שמע כזאת, מי ראה כאלה, היוחל ארץ ביום אחד, אם יולד גוי פעם אחת, כי חלה גם ילדה ציון את בניה. האני אשביר ולא אוליד, יאמר ה', אם אני המוליד ועצרתי, אמר אלקיך". הנביא מדבר על חבלי הגאולה, ואומר שירושלים תתמלא בבניה ובנותיה בבת אחת, ומיד יתגלה גם המלך המשיח (בתרגום שם — "והמליטה זכר" — "יתגלי מלכה"), והקב"ה מבטיח, שכשם שהוא משביר, היינו מביא את היולדת עד המשבר, שהוא הרגע הקשה ביותר לפני הלידה, כן גם יוליד, ובנמשל — ה', המביא את הצרות, את חבלי הגאולה, הנמשלים כאן לחבלי לידה, מביא גם את הישועה אחריהן. וזהו 'ברכתי תעלה לראש משביר', במשמעות נוספת של משבר, הקודם ללידה, 'מחולל' — מביא את החיל, את חבלי הלידה אבל גם 'מוליד'²⁶.

'צדיק כביר' הוא הקב"ה, כבאיוב לד, יז: "האף שונא משפט יחבוש, ואם צדיק כביר תרשיע" (ב'אוצר התפלות' בפירוש 'עץ יוסף' ציין לאיוב לא, כה — "כביר מצאה ידי", ואמנם המשמעות של 'כביר' זהה בשני המקרים, אבל כוונת המשורר ללא ספק לאיוב לד, יז, כנ"ל). ויתכן שהקשר של הביטוי 'צדיק כביר' לכאן על פי החרוז הקודם — "ברכתי תעלה לראש משביר", שמקורה במשלי יא, כו — וברכה לראש משביר ובמשלי י, ו — "ברכות לראש צדיק, ופי רשעים יכסה חמס", ואם כן 'ברכתי תעלה לראש משביר' וגם 'לראש צדיק', ושניהם תארים להקב"ה. ובתהלים פח, יד דרשו על המקרא 'בבקר תפלתי תקדמך' — "אמר ר' שמואל-בר נחמני, המלאך הממונה על התפלה הוא מקדים אותה, שנאמר 'ובבקר תפלתי תקדמך'. רבי פנחס אומר, מלאך שהוא ממונה

26. והשווה לדברי חזקיה המלך אל הנביא ישעיה, בישעיה לו, ג — "ביום צרה ותוכחה ונאצה היום הזה, כי באו בנים עד משבר, וכח אין ללידה".

על התפלה ממתין עד שתתפלל כנסיה אחרונה של ישראל, ונוטל כל התפלות, ועושה אותן עטרה, ונותנה בראשו של הקב"ה שנאמר 'ברכות לראש צדיק', חי העולמים, הוי 'בבוקר תפלתי תקדמך' (שוחר טוב על אתר).

ובברכתי תנענע לי ראש. ואותה קח לך כבשמים ראש.

כבר ציינו לעיל, שהביטוי 'תנענע לי ראש' מקורו בברייתא המספרת על ר' ישמעאל, שנכנס לפני ולפנים, שהובאה בברכות ז ע"א: "תניא, אמר ר' ישמעאל בן אלישע, פעם אחת נכנסתי להקטיר קטורת לפני ולפנים, וראיתי וכו' שהוא יושב על כסא רם ונשא, ואמר לי, ישמעאל בני, ברכני. אמרתי לו, יה"ר מלפניך, שיכבשו רחמיך את כעסך, ויגולו רחמיך על מדותיך, ותתנהג עם בניך במדת הרחמים, ותכנס להם לפני משורת הדין, ונענע לי בראשו". אף כאן מברך המשורר ומתפלל אל הקב"ה, שיכנס לישראל לפני משורת הדין. מסתבר, שר' ישמעאל בן אלישע התפלל כך, משום שידע שהקטורת היא ריצוי, ובשעת הקטרת הקטורת התפלל שהקב"ה ירחם על עמו ישראל. ויתכן שכאן הקשר לחרוז שלמעלה "תהלתי תהי לראשך עטרת, ותפלתי תכון קטורת", וכשם שאין לנו קרבנות, והתפלה כנגד קרבנות, כך תהיה גם כנגד קטורת, שהיא הקרבן 'לכבוד ה'', כאמור, ומתאים לסיים בה את 'שיר הכבוד'.

הקטורת כמה וכמה סממנים יש בה, ועשויה לריח ניחח. וכך ממשיך המשורר, ורומז לפסוק "ואתה קח לך בשמים ראש", שבשמות ל, כג [בשמן המשחה, שאף הוא עשוי היה מסממנים מובחרים – 'בשמים ראש'] – ומתפלל להקב"ה שיקבל תפלתו – "ואתה (נופל על לשון 'ואתה' בפרשת שמן המשחה שם) קח לך כבשמים ראש".

יערב נא שיחי עליך. כי נפשי תערוג אליך.

בסוף מזמור קד שבתהלים, לאחר שדוד מסיים את שירתו, שבה הוא מתאר את פלאי הבריאה, הוא חותם "אשירה לה' בחיי, אזמרה לאלקי בעודי, יערב עליו שיחי, אנכי אשמח בה'". אף משורר שיר הכבוד מתפלל ששיחו-שירו-תפלתו יהיו ערבים על ה'. ויש כאן יותר מרמז לתוספת שאנו מוסיפים במועדים, בברכת העבודה: "ותערב לפניך עתירתנו כעולה וכקרבן", ומבקשים "אנא רחום, ברחמיך הרבים, השב

אויף 1234567

שכינתך לציון עירך וסדר העבודה לירושלים, ושם נעבדך ביראה, כימי
 עולם וכשנים קדמוניות". וא"כ גם כאן יש מעין מה שפייט קודם לכן:
 "תיקר שירת רש בעיניך, כשיר יושר על קרבנך", דהיינו, תתקבל נא
 תפלתנו כקרבנות, 'ונשלמה פרים שפתינו'. וכפי שחותמים בברכות מעין
 הפתיחה, כך חותם גם משוררנו מעין הפתיחה — 'כי אליך נפשי תערג'
 — 'כי נפשי תערג אליך'.

אויף 1234567

אויף 1234567

אויף 1234567

 הדפסה ברזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה

וויס לעמודים - תהלים ופיוטים: אפרתי, יעקב אליהו (6) עמוד מס: 304 הודפס ע"י אוצר החכמה